

# ספר עובדיה

(א) חֲזוֹן עֹבְדֵיהָ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' לְאָדוֹם שְׁמוּעָה שְׁמַעְנוּ מֵאֵת ה', וְצִיר בְּגוֹיִם שְׁלַח, קוֹמוּ וְנִקְוְמוּהָ  
עֲלֶיהָ לְמַלְחָמָה:

נבואת עובדיה: כך אמר ה' אלוקים על אדום: אנו הנביאים שמענו שמועה מה' וכך קרה שנשלח שליח שהעמים אמרו זה לזה על אדום: קומו ונעלה על אדום להלחם בה.

חֲזוֹן - מראה נבואה, כמו (בראשית טו, א) יְדַבֵּר ה' אֶל אַבְרָם בְּמַחְזָה'.

לְאָדוֹם - על אדום.

צִיר - נביא, שליח.

(ב) הִנֵּה קֶטָן נִתְתִיךָ בְּגוֹיִם, בְּזוּי אֶתָּה מֵאֵד:

בתחילה היית אדום קטן ולא נחשב בין העמים, ואף היית מבוזה מאד.

(ג) זָדוֹן לַבֶּן הַשִּׁיאֵךְ, שְׂכָנֵי בַחְגוּי סָלַע, מְרוֹם שְׁבָתוֹ, אִמְר בְּלָבוֹ: מִי יוֹרְדֵנִי אֶרֶץ?

הרשעות שהיתה בלבך הטעתה אותך לחשוב על עצמך: הנני שוכן בעמקי הסלע ויושב במקום גבוה, ולכן אמרת בלבך: מי יוכל להוריד אותי ממקום זה אל הארץ.

זָדוֹן - מלשון מזיד, עשיית מעשה רשע.

הַשִּׁיאֵךְ - הטעה אותך, כמו (בראשית ג, יג) הִנְחַשׁ הַשִּׁיאֵנִי וְאֶכֶל, ובאונקלוס - אטעיני.

(ד) אִם תִּגְבֶּינָה כְּנֶשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכְבִים שָׁיִם קָנָךְ - מִשָּׁם אֹרִידְךָ, נָאִם ה':

אבל ה' אומר: אפילו אם תהיה גבוה כנשר ותשים את מקום מושבך בין הכוכבים אני ה' אוריד אותך משם.

(ה) אִם גִּנְבִים בָּאוּ לָךְ אִם שׂוֹדְדֵי לַיְלָה אֵיךְ נִדְמִיתָה הֲלוֹא יִגְנְבוּ דֵיִם אִם בְּצָרִים בָּאוּ לָךְ הֲלוֹא יִשְׁאִירוּ עֵלְלוֹת:

הפסוקים מנוסחים בלשון עבר אך הכוונה ללשון עתיד: כאשר באו אליך גנבים ושודדים בלילה איך נשתתקת מרוב פחד? הרי דרכם של הגנבים לקחת כדי סיפוקם, וכן דרכם של הבוצרים בגניבה להשאיר את העוללות ואיך אצלך לא השאירו כלום.

(ו) אֵיךְ נִחַפְּשׁוּ עֵשׂוּ נִבְעוּ מִצְּפָנָיו:

איך התגלו על ידי חיפוש דבריו היקרים של עשיו, איך התגלו כל הדברים שהחביא.

(ז) עַד הַגְּבוּל שְׁלַחֲנֶךָ כָּל אֲנָשֵׁי בְרִיתְךָ הַשִּׁיאֲוֹךְ יָכְלוּ לָךְ אֲנָשֵׁי שְׁלֹמֶךָ לַחֲמֶךָ יִשְׁיִמוּ מִזֹּר תַּחְתֶּיךָ אֵין

## **תְּבוּנָה בּוֹ:**

כל אנשי הברית של עשו ליוו את עשו עד הגבול ולא עזרו להם יותר מכך, אלו שהיו אנשי שלומך הטעו אותך וכך גברו עליך, האנשים שהיו אוכלי לחמך הניחו לך מלכודת ומכשול במקום מושבך. ובך עשו לא היתה תבונה להבחין בכך.

**הַשִּׂיאוֹךְ** - ראה לעיל פסוק ג.

**מִזֹּר** - מלכודת כמו 'כי חנם מזורה הרשת' (משלי א, יז).

**(ח) הֲלוֹא בְּיוֹם הַהוּא נָאֵם ה' וְהָאֲבֹדְתֵי חֲכָמִים מֵאֲדָוִם וְתְבוּנָה מִהָרַע עָשׂוּ:**

המשך לסיום הפסוק הקודם 'אִין תְּבוּנָה בּוֹ'. דברי ה': הרי באותו יום שיבוא על עשו אאבד את החכמים מעשיו ואת אנשי התבונה מהר עשו.

**(ט) וְחֲתוּ גִבּוֹרֵיךָ תִּימָן לְמַעַן יִכָּרֵת אִישׁ מִהָרַע עָשׂוּ מִקְטָל:**

וישברו גיבורי תימן (בנו של אליפז בכור עשו), וכך יכרתו כל האנשים מהר עשו מרוב הרג.

**סִיכּוּם:** בפסוקים ה-ו דבר על איבוד העושר של אדום, בפסוקים ז-ח דיבר על איבוד החכמה, ובפסוק ט על איבוד הגבורה.

בפסוקים הבאים ידבר על הסיבה לעונשו של עשו.

**(י) מִחֲמַס אַחִיךָ יַעֲקֹב תִּכְסֵךְ בּוֹשָׁה וְנִכְרַתְּ לְעוֹלָם:**

תכסה אותך בוששה על מה שחמסת את אחיך יעקב כאשר תקבל את עונשך ואז תכרת לעולם.

**(יא) בְּיוֹם עֲמַדְךָ מִנְּגִד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוּ וְנִכְרַים בָּאוּ שְׁעָרָיו וְעַל יְרוּשָׁלַם יָדוּ גּוֹרֵל גַּם אֶתָּה כָּאֶחָד מֵהֵם:**

באותו יום שאתה עשו עמדת מנגד ולא באת לעזור לו וזה היה באותו יום שהאויבים הזרים לקחו בשבי את חיילי ישראל והנכרים באו לשערי ערי ישראל ועשו גורל לחלק ביניהם את שטחי העיר ירושלים, באותו יום גם אתה עשו היית כאחד מאויבי ישראל.

**יָדוּ** - ישליכו.

בפסוקים הבאים הנביא פונה לעשו: היה ראוי לך ש...

**(יב) וְאֵל תִּרְאֵה בְּיוֹם אַחִיךָ בְּיוֹם נִכְרוּ וְאֵל תִּשְׂמַח לְבִנְיָהּ הַיְהוּדָה בְּיוֹם אֲבָדָם וְאֵל תִּגְדֵּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה:**

לא תראה ביום מפלת אחיך וביום שנמסר בידי הנכרים, ולא תשמח ביום שבני יהודה נשמדו, ולא תגדיל את פיך בדברי לעג על ישראל ביום שהיו בצרה.

**(יג) אֵל תְּבוֹא בְּשַׁעַר עַמִּי בְּיוֹם אֵיִדָם אֶל תֵּרָא גַם אֶתָּה בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם אֵיִדּוֹ וְאֵל תִּשְׁלַחְנָה בְּחִילוֹ בְּיוֹם אֵיִדּוֹ:**

ולא תבוא ביום שברונם של ישראל יחד עם האויבים בשער העיר של עמי, ולא תראה את רעת את ישראל ביום שברונם, ואל תשלח את ידך בנכסיו ליטול שלל ביום שברונם.

**(יד) וְאֵל תַּעֲמֹד עַל הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת פְּלִיטָיו וְאֵל תִּסְגֹּר שְׁרִידָיו בְּיוֹם צָרָה:**

ולא תעמוד בפרשת דרכים כדי להרוג את אלו שניצלו, ולא תסגיר את הנשארים מישראל ביום צרתם.

**פֶּרֶק - רד"ק:** הוא אם הדרך מקום שמתפרקים הדרכים אחת הנה ואחת הנה. וכך בערבית 'מפריק' הוא פרשת דרכים.

**לסיכום:** יש בפסוקים יב-יד שמונה דברים שעשו מוזהר שלא לעשות: 1. **וְאֵל תֵּרָא בְּיוֹם אֵיִדָם נְכָרוֹ.** 2. **וְאֵל תִּשְׁמַח לְבִנְי יְהוּדָה בְּיוֹם אֵבְדָם.** 3. **וְאֵל תִּגְדַּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה.** 4. **אֵל תְּבוֹא בְּשַׁעַר עַמִּי בְּיוֹם אֵיִדָם.** 5. **אֵל תֵּרָא גַם אֶתָּה בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם אֵיִדּוֹ.** 6. **וְאֵל תִּשְׁלַחְנָה בְּחִילוֹ בְּיוֹם אֵיִדּוֹ.** 7. **וְאֵל תַּעֲמֹד עַל הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת פְּלִיטָיו.** 8. **וְאֵל תִּסְגֹּר שְׁרִידָיו בְּיוֹם צָרָה.**

הנביא עדיין מדבר עם עשו: דע, שמכיון שעשית את כל שמונה הדברים:

**(טו) כִּי קָרוֹב יוֹם ה' עַל כָּל הַגּוֹיִם, כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ יַעֲשֶׂה לְךָ גַּמְלָךְ יָשׁוּב בְּרֹאשְׁךָ:**

כי קרוב לבוא היום שבו ה' יעניש את כל העמים, ובאותו יום מה שאתה עשית לישראל - יעשה לך ותקבל את עונשך על ראשך.

הנביא פונה אל ישראל ואומר:

**(טז) כִּי כַּאֲשֶׁר שְׁתִּיתֶם עַל הַר קְדָשִׁי - יִשְׁתּוּ כָּל הַגּוֹיִם תִּמְיֹד וְשָׁתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלֹא הָיוּ:**

כמו שאתם שתיתם את כוס התרעלה בהר ציון מקום קדשי, כך מעתה ולתמיד ישתו ויבלעו כל הגויים את כוס התרעלה עד אשר יהיו כאילו לא היו.

**(יז) וּבַהֲרָ צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה וְהָיָה קְדָשׁ וְיִרְשׁוּ בַּיִת יַעֲקֹב אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם:**

המשך לסיום הפסוק הקודם - הגויים יהיו 'כלוא' היו: אבל בהר ציון תהיה הצלה וישראל היושבים שם יהיו קודש (כוונתו כדברי הנביא ירמיה (ב, ג) 'קדש ישקאל לה'... כל אכליו יאשמו') ובית יעקב ירשו בחזרה את המקומות שירשו מהם.

**(יח) וְהָיָה בַּיִת יַעֲקֹב אִשׁ וּבַיִת יוֹסֵף לְהִבָּה וּבַיִת עֵשָׂו לְקֶשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וְאָכְלוּם וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבַיִת**

## עֲשׂוּ כִּי ה' דִּבֶּר:

ואז יהיו בית יעקב לאש ובית יוסף ללהבה ובית עשו יהיו לקש, ובית יעקב ובית יוסף ידלקו בעשו וישרפו אותם ולא ישאר שריד מבית עשו כי כך דיבר ה'.

כדברים האלו אמר גם בלעם: 'וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה... וַיֵּרֶד מֵעֵקֵב וְהָאֵבִיד שָׁרִיד מֵעִיר' (במדבר כד, יח-יט).  
וְאֶכְלוּם - וישרפו אותם, כמו 'וְהִסָּנָה אֵינָנוּ אֲכָלִי' (שמות ג, ב).

**(יט) וַיֵּרְשׁוּ הַנֶּגֶב אֶת הַר עֲשׂוֹ וְהִשְׁפִּילָה אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיֵּרְשׁוּ אֶת שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שִׁמְרוֹן וּבְנִימֹן אֶת הַגִּלְעָד:**

יושבי הנגב יכבשו את הר עשו, ויושבי השפלה יכבשו את פלשתים ואת שדה אפרים ושדה שומרון, ובנימין יכבשו את הגלעד.

**(כ) וַגִּלְתִּי הַחֵל הַזֶּה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּנְעַנִים עַד צָרְפַת וַגִּלְתִּי יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּסַפְרַד יֵרְשׁוּ אֶת עָרֵי הַנֶּגֶב:**

והחילים מבני ישראל שגלו - יכבשו את ארץ הכנענים עד העיר צרפת, והאנשים שגלו מירושלים לספרד - יכבשו את ערי הנגב.

**(כא) וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת הַר עֲשׂוֹ וְהִתְּהָ לָהּ הַמְּלוּכָה:**

ואז יעלו המושיעים להר ציון כדי לשפוט את הר עשו, ולאחר שישפטו את עשו תהיה המלוכה לה' בגלוי.

- כדאי לערוך השוואה בין פרק זה לפרק מט בירמיה.
- כדאי לשים לב לסגנון המיוחד של הפרק, שבו חוזרות מילים מסוימות הרבה פעמים.